

II. správa FS ZS
Analytický odbor

V Praze dne 30. 6. 1969

PŘÍSNĚ TAJNÉ!

Činnost Vatikánu a reakčního katolického kleru v ČSSR:

Druhý Vatikánský koncil za hlavní nebezpečí pro katolickou církev označil - komunismus a ateismus. Přehodnotil dosavadní vatikánskou strategickou linii a určil "pružnější a účelnější" protikomunistickou taktiku, pod heslem tzv. "pokoncilové církevní obnovy".

Převážná část katolického kleru v ČSSR po skončeném koncilu v roce 1965 stanovenou taktiku začala realizovat v našich podmínkách. Začala s vytvářením možností k upevňování pozic cestou postupného uskutečňování církevní "nezávislosti" na státu a s prohloubením vztahu církve přímo na Vatikán .

Vnitropolitická situace a vývojové tendence v ČSSR zvláště v r. 1968 daly reakčním protisocialistickým silám uvnitř katolické církve prostor ke zvýšení aktivity, k přechodu od vytváření podmínek, pokusů a spekulací, k přímým otevřeným akcím. Na sjezdu duchovenstva svolaném v březnu 1968 na Velehradě, tyto síly zaútočily proti pokrokovým silám v tzv. Mírovém hnutí katolického duchovenstva /MHKD/, podporovaném a řízeném státem.

V linii Vatikánu se jim podařilo MHKD rozbit a vytvořit vlastní církevní organizaci tzv. Dílo koncilové obnovy /DKO/. Tato organizace plně ovládnutá

reakčním klerem začala klást požadavky v takovém rozsahu a charakteru, že státní správou musel být s existencí DKO vysloven nesouhlas. Ale nepovolení této církevní pokoncilové organizace ministerstvem vnitra ČSSR, vedlo v katolické církvi pouze k jejímu formálnímu rozpuštění. Ve skutečnosti organizace DKO existuje a pokračuje v aktivní činnosti dosud na půdě tzv. pastoračních rad v jednotlivých diecezích katolické církve. Tímto způsobem je vyvíjena nelegální činnost značné části reakčního duchovenstva i laiků v linii Vatikánu proti zájmům ČSSR.

Cílem současných snah vedoucích DKO, představitelů církevních řádů, laiků a části hierarchie je útok proti dosavadnímu uspořádání vzájemných vztahů mezi církví a státem. Dožadují se odstranění církevního dozoru a radikálního řešení církevních podmínek v tzv. "důstojné autonomii církve a státu", prakticky "odluky církve od státu." Na první místo kladou požadavek svobodné církevní činnosti, volnost k získávání mladých lidí ke kněžskému povolání, včetně zavedení školního katechismu s laickými katechety, t. j. možnost, aby církev mohla vykonávat činnost ve všech směrech bez omezení. Mimo jiné, v krátkém čase, aby bylo řešeno obsazení uvolněných biskupských míst. Biskupové, aby měli možnost volně disponovat kněžími. Obnovit všechny katolické instituce, tiskem počínaje, pak obnovu teologických fakult a seminářů, včetně navrácení býv. církevních objektů a býv. církevního majetku. Z veřejného života církve aby byly odstraněny všechny osoby zúčastněné na deformacích minulosti. V neposlední řadě dát možnost organizaci DKO začít bez odkladu práci ve všech církevních úsecích.

Někteří pracovníci tzv. Sekretariátu pro věci církevní na ministerstvu kultury ČSSR pod vedením dr. Eriky KADLECOVÉ svým postojem přímo nahrávají aktivizaci

protisocialistických církevních sil. Svědčí o tom jejich "Provolání ke všem duchovním a věřícím" z konce srpna 1968, které úřední poštou rozeslali církvím v ČSSR. Vyzvali "křesťany", aby byli pevní, hrdí, nedali se zneužívat, s nikým nekolaborovali za žádných podmínek, nedali se ničím zmást, ani usmýkat únavou z beznaděje. Ujistili je, že kolem duchovních a věřících v ČSSR jsou lidé, kteří budou pracovat dál a budou potřebovat jejich odvahu, důvěru, myšlenky, ruce. Duchovní a věřící, že musí vysvětlovat, přesvědčovat, povzbuzovat ostatní a bránit se proti slepé síle pohrdáním, proti těm, kteří nevědí co činí, nesmí duchovní a věřící stát slepou nenávisť, ale musí jim ukázat, jak jsou zneužíváni. "Toto Provolání" pracovníků MKI, majících usměrnovat církevní činnost v ČSSR začíná odsouzením "okupace" a končí výzvou: "Jen pro zrádce není návrat, jen pro lhostejné není budoucnost, jen vyděšení si sami připravují osud otroků!".

V průběhu dalšího vývoje pak začal v reakčních protisocialistických církevních kruzích převažovat názor, že dr. KADLECOVÁ a ministr GALUŠKA je v jejich snahách podporují.

Vzniklá situace v církevně politické oblasti ČSSR v roce 1968 přivedla i aktivizaci u představitelů ženských a mužských řádů a kongregací. Vzniklo ničím a nikým neovládané hnutí za obnovení řeholí a řeholní činnosti.

V dubnu 1968 z iniciativy provinciála jezuitů ŠILHANA a provinciála dominikánů SVATOŠE byla vyvolána tzv. porada vyšších představených a zástupců všech kongregací a řádů. Založili "Výbor řeholních společností ČSSR", který si vytkl za cíl sdružovat všechny řeholní společnosti, zastupovat společné zájmy ve všech zásadních jednáních se státem a jeho řády. Zastupovat

jednotně řeholní zájmy na biskupských konferencích a u biskupských ordinariátů. Koordinovat činnost svých členů k provádění zásad II. vatikánského koncilu a poskytovat v tomto směru členům informace a rady. Vzájemně si v duchu koncilového dekretu "O přizpůsobené obnově řeholního života" vypomáhat a spolupracovat. Prakticky šlo na tomto církevním úseku o vytvoření nátlakové organizace k prosazování požadavků a zamyšlených cílů.

Největším a nesporným úspěchem "Výboru řeholních společností ČSSR" byl právní nátlak na ministerstvo kultury a generální prokuraturu, aby jednoznačně prohlásily nikdy nezaniklou legální existenci řádů a kongregací a tím prakticky nepřímou odsoudily jako protiprávní všechny zásahy státních orgánů do struktury řeholního života. Existence řádů a kongregace v ČSSR byla uznána nejen ministrem kultury, ale i prohlášením generální prokuratury ze dne 29. 11. 1968 jim bylo potvrzeno, že nebyly zrušeny zákonem č. 218/49 Sb. ani jiným zákonem, existují právně dále a není překážky, aby řádový život obnovily nebo v něm pokračovaly. Tak bylo dosaženo, aby řády a kongregace v církevně politických podmínkách ČSSR mohly začít usilovat o tzv. "přizpůsobenou obnovu řeholního života podle směrnic Vatikánu".

Podle pokynů z Vatikánu byla v dubnu 1969 při sekretariátě řeholí ustavena tzv. "konference", tj. rada vyšších představených za účelem koordinace spolupráce jednotlivých řádů navzájem. Zde se také rodí různé požadavky a memoranda vůči státní správě apod.

Dne 29. 5. 1969 Sekretariát řeholních společností ČSSR v Praze - Slatiňanech zaslal "memorandum" biskupům katolické církve, ve kterém od biskupů požadují účinnou pomoc při díle přizpůsobené obnovy řeholního

řeholního života v tzv. komunitách. Žádají o začlenění komunit v apoštolátě, jak oživením osvědčeným způsobem, tak i hledáním nových forem podle možností a potřeb naší doby. V dubnu 1969 nový představený řádu premonstrátů býv. potrestaný Vlastimil KOPROŇ /funkcí pověřený generální kapitolou v Rakousku v r. 1968/ rozeslal premonstrátům býv. strahovské kanonye dopis. Obsahem dopisu jsou snahy o obnovu činnosti řádu, včetně požadavků o zpětné získání býv. premonstránských far, ostatních objektů a přijímání nových příslušníků do řádu. Uvádí, že si premonstráti vytvořili z vlastních příspěvků finanční fond a snáží se o vytváření zatím alespoň malých komunit z aktivních premonstrátů.

Při pobytu v Římě hovořil biskup OTČENÁŠEK mezi církevní hierarchií o pracovníku "Sekretariátu řeholních společností ČSSR" P. BARTOVI, že je velmi obětavý člověk, který dělá mnohé věci i proti zákonům, ale dr. KADLECOVÁ nic nenamítá, naopak je ráda, že se něco děje. Řekl, že sám P. BARTU napomenul, aby byl opatrnější.

Jako prostředníka při určování postupu katolické církve a aktivizace řádové činnosti využívá Vatikán vídeňského kardinála Dr. Franze KÖENIGA, který se má spolupodílet s čs. církevním klérem na určování postupu při event. jednáních katolické církve s vládou ČSSR.

Pro postup katolické církve v ČSSR Dr. KÖENIG stanovil také příslušné zásady: "Vyvarovat se chyb vysokých církevních funkcionářů v Polsku a za každou cenu zabránit otevřenému střetnutí s orgány státní moci. Nežádat navrácení té části církevního majetku, která bezprostředně neslouží církevním účelům. Nevystupovat a to ani nepřímo, proti společenskému zřízení a podle možností se vyhnout otevřenému střetnutí s marxistickou ideologií. Zaměřit se především na upevnění pozic mezi

tradičními katolickými oblastmi ve státě a pokusit se získat ve větším měřítku vliv na mládež. Presentovat církev jako nepolitickou organizaci, kladoucí důraz na obecné mravní zásady křesťanství. Nevázat se veřejně na lidovou stranu a snažit se získat stoupence i mezi příslušníky KSČ podle zásady, že členství v KSČ nemůže být překážkou pro vstup do církve.

Dr. KÖENIG jako vídeňský vatikánský zprostředkovatel má velmi podrobné informace o postavení církve v ČSSR. Udržuje styky s církevními funkcionáři z obou republik. Se souhlasem vedoucí církevního úřadu Dr. KADLECOVÉ má přijet do Prahy přednášet na Karlovu universitu nebo na jinou akademickou půdu. Dne 9. 6. 1969 ve Vídni o tom sám mluvil před zahraničními novináři.

Přesun církevní činnosti do oblasti mimocírkevní zjišťovaný v posledním období se projevuje tím, že členové DKO pronikají do organizací Čs. strany lidové. V některých ordinariátech se snaží také o obnovu lidoveckého spolku OREL. Potvrzují to poznatky o jednání předsedy ÚV ČSL POSPÍŠILA s katolickým biskupem HLOUČEM o pomoci katolické církve při rozšiřování základny a budování organizací strany lidové. Dále tzv. "schůzka hostů" při příležitosti sjezdu ČSL v Brně za přítomnosti ministra PAULYHO, poslance ZEDNÍKA a P. ŠEDRLÍKA. Projednávali další postup ČSL při prosazování církevní politiky lidovou stranou v současných podmínkách. P. ŠEDRLÍK od vedení požadoval, aby legalizovalo DKO nyní Služby ordinariátu, jako rovnoprávnou organizací s ostatními, aby DKO mohlo legálně působit. Aby vedení ČSL prosadilo u vlády ČSSR urychlené řešení otázky mužských a ženských řádů, postavení biskupů katolické církve a dosud nejasné postavení církve řecko katolické ve SSR, hlavně urychlit v těchto otázkách jednání mezi vládou ČSSR a Vatikánem. Požadoval také urychlení vydání příslušných zákonů a církevních řádů, aby mohly libovolně

přijímat novice a další členy. Vyřešit při tom otázky vrácení řádového majetku a vše co jim v minulosti bylo zabaveno, aby se nyní mohly rozvíjet. Ministr ČSL argumentoval, že není doba, aby všechny tyto otázky mohla ČSL řešit urychleně, ale jen krok za krokem, postupovat pomalu a důsledně, aby plány v tomto směru nebyly předem zmařeny.

Ve Slovenské socialistické republice dochází v posledním období k značné aktivizaci v katolické církvi a také k přesunům činnosti do mimocírkevních oblastí, zejména směrem k vysokoškolákům a do strany Slobody a Obrody. Hlavně členové řádů jezuitů přes organizace DKO pronikají do strany Slobody, začínají řídit časopis této strany s cílem dostat ho na bázi časopisu katolického. Vedení strany Slobody, její krajské a okresní předsednictvo navazují s katolickou církví úzké kontakty a jejím prostřednictvím chtějí rozšířit svoji členskou základnu a stupňovat vliv katolíků na široké masy obyvatelstva. Katoličtí kněží otiskují v časopise "Sloboda" své úvodníky, zvláště Dr. DUDA, odborník pro vysokoškolskou mládež a další jezuité jako POTOCKÝ, TAKÁČ apod. Aktivizace jezuitů ve SSR pramení z toho, že slovenští jezuité nacházející se v zahraničí navštěvují nyní Slovensko, kde se scházejí s kněžími jezuitů a dávají jim pokyny pro činnost.

Koncem června 1969 navštívil střední Slovensko papežský delegát, vedoucí domu jezuitů v Kanadě SENČÍK, Zúčastnil se národopisných oslav ve Starém Teklově. Na slavnostech se sešlo asi 30 kněží, kterým dal instrukce v tom směru, že nemají dělat opozici současnému režimu v ČSSR, že je těžká situace, ale že musí udržet spojení s Římem, organizovat občany a mládež, sjednocovat národ.

Dne 1. až 2. 6. 1969 při zpáteční cestě z Polska

se zastavil v ČSSR jezuitský hodnostář Vatikánu Pedro ARRUPE. Všichni jezuité ze SSR se sešli v Piešťanech, kde jim ARRUPE dal další pokyny pro činnost. Doporučil, aby si zvolili nové vedení, které by oficiálně přicházelo do styku s vládou a řešilo jejich zájmy. Vytýkal starému provinciálovi SRNOVI, že se nestaral o činnost jezuitů a za nového provinciála doporučil jistého ŠATURA z Bratislavy. Vydal pokyn, aby jezuité žádali zařazení do pastorace a ti, kteří nemají ukončené Teologium, aby žádali zařazení na bohosloveckou fakultu, že vzniklé výlohy jim bude hradit generální představený. Ty, co se na bohosloveckou fakultu v ČSSR nedostanou, vyzval, aby odešli do zahraničí. Je zjištěno, že z Košic odešli již jezuité LEŠO a KOLATA a nyní studují v Salzburgu. Jezuité HERMAN a LUKAČ z Bánské Bystrice se zabývají činností tzv. "laického apoštolátu". Z České Lípy si dovezli rozmnožovací stroj, na kterém rozmnožují náboženskou literaturu.

Provinciál řehole františkánů SSR Dr. JURKOVIČ od generála řehole z Říma zase obdržel dopis, v němž jsou všichni františkáni vyzýváni k plnění slibů řehole a dodržování a rozvíjení řeholního života, získávání mladých lidí a k jejich přípravě pro řeholní život. Dr. JURKOVIČ tyto pokyny rozpracoval na perspektivní úkoly a rozeslal ve SSR františkánům: vyzývá je aby systematicky pracovali na řešení otázek řehole a soustřeďovali podkladový materiál pro jednání mezi státem a církví. Aby aktivně pracovali na vydání nového zákona o řeholích, řeholních společnostech. Aby se seznámili s novou úpravou generálních konstitucí, které jsou přepracovány v duchu pokonecilové obnovy.

Mezi členy DKO ve SSR je hodnocena celková činnost v obnově církve, je požadováno odstoupení kněží, kteří se aktivně zapojili do MHKD, podle pokynu z Vatikánu

jsou kladeny požadavky, aby katoličtí věřící (mládež, ministranti) vstupovali do Junáka, do Skautu a tam přednášeli náboženskou ideologii a ovlivňovali ostatní mládež. Církevní hodnostáři, aby vstupovali do Strany Obrody a ovlivňovali její činnost proti politice komunistické strany.

Stupňující se aktivizace katolické církve v ČSSR je podle zjištěných poznatků podněcována a řízena Vatikánem. K doporučení informací z ČSSR do Vatikánu a naopak mimo existujících tajných kanálů jsou převážnou částí katolického kleru a biskupů využívány od roku 1968 možnosti legálních cest do Říma. V dubnu 1968 kupříkladu biskup P. TOMÁŠEK v Římě jednal s vatikánským činitelem o situaci v ČSSR. Na první místo stavěl vybudování DKO jako obdoby "katolické akce" a MHRD označil za platformu brzdící církevní vývoj v ČSSR, vytvářející izolaci církve na všech úrovních církevní struktury.

Pokyny pro činnost v ČSSR z návštěvy ve Vatikánu přiváželi i další biskupové, G. HLOUCH z Českých Budějovic, K. SKOUPÝ z Brna, pomocný biskup z Prahy K. MATOUŠEK, z Litoměřic Štěpán TROCHTA, který tam m. j. získával finanční a materiální prostředky k opravám katolických kulturních domů v jeho diecézi. Biskup G. HLOUCH koncem října 1968 po návratu z Říma uskutečnil v pražském biskupském paláci schůzku s biskupem Š. TROCHTOU a P. TOMÁŠKEM, apoštolským administrátorem v Praze. Vzájemně si ujednocovali stanovisko ve vztahu k Vatikánu.

Zástupce Vatikánu dr. Ján CHELÍ při pohřbu biskupa dr. LÁZÍKA v Trnavě v nedávných dnech využil pobytu k tajným rozhovorům s katolickým klerem značného okruhu. Jednal též s dr. Karolem KÖRPEREM z Bratislavy,

býv. farářem, poslancem a ideologem klerofašistické strany HSLŠ, býv. poradcem Hlinky a Tisa. Dr. KÜRPEL pak řekl, že dr. CHELI přivezl pro vedení katolického kleru SSR velmi zajímavé zprávy a pokyny náboženského a politického charakteru.

Apoštolský administrátor v Praze biskup P. TOMÁŠEK v rozhovoru s belgickým velvyslancem v Praze koncem března 1969 velmi kladně hodnotil všechny dosažené úspěchy církve s tím, že činnost církve se musí v ČSSR nyní vyznačovat maximální opatrností, aby nedošlo k ohrožení jejího vývoje v budoucnu. Aby nebyla vyvolána vůči církvi nedůvěra před nadcházejícím jednáním mezi vládou ČSSR a Vatikánem, kdy mají být řešeny dosud trvající problémy ve vzájemných vztazích. Podobně se vyslovuje i vatikánský tajemník pro mimořádné otázky msgr. CASSAROLI. Říká, že Vatikán roztočil kolotoč v jednání s ČSSR vládou ke konsolidaci vzájemného poměru, proto Vatikán nyní nechce mít veřejně s hnutím DKO v ČSSR nic společného.

Protisocialistické pojetí církevního uspořádání poměrů v ČSSR zprostředkovává a koordinuje kněžská emigrace, pověřená Vatikánem k získávání a rozpracovávání informací z ČSSR. Vatikán navenek má možnost provádět umírněnou, přijatelnou politiku.

Aktivní informační kanál z ČSSR Vatikánu obhospoďuje slovenský biskup Pavol HNILICA, který v padesátých letech emigroval do Říma. Má samostatnou kancelář s několika zaměstnanci, kde se zpracovávají informace a zprávy přicházející z ČSSR. Zprávy z ČSSR mu tam předávají čs. turisté přijíždějící do Říma, nebo tam přímo sepisují poznatky o situaci doma a nebo jsou ústně vytěšováni.

Hnilicovými spolupracovníky jsou čs. kněží - emigranti. Mají za úkol udržovat s čs. turisty v Itálii neustálý styk, vytěžovat je, přebírat od nich poznatky a zprávy. Dalším zdrojem HNILICI jsou zprávy od emigrantského kněze, pátera Xavera ČÍKA, který obdobně jako HNILICA v Římě, vede "vytěžovací středisko" ve Vídni. HNILICA je také v aktivním styku s vídeňským kardinálem KÖNIGEM, který mu rovněž předává materiály o církevní situaci v ČSSR.

Při příležitosti nedávné Cyrilometodějské pouti do Říma, které se zúčastnilo asi 800 turistů z ČSSR, HNILICA prohlásil, že "tato akce přinese své ovoce zejména také tím, že připraví půdu k boji proti komunismu v ČSSR". Řada účastníků z ČSSR byla pak HNILICOVÝM aparátem skutečně vytěžována a mnozí byli v Římě vybaveni různými církevními publikacemi, aby je v ČSSR předali do rukou co nejširší veřejnosti.

Podobně se projevuje emigrant jezuita dr. FELIX LITVA, jako pracovník vatikánského státního sekretariátu. Udržuje velmi široké styky s předními činiteli ČSSR z oblasti vědy, kultury a techniky. Vytěžuje rozpory mezi s dr. HUSÁKEM a s. BILAKEM, při čemž prohlašuje, že s. DUBČEK je odstraněn na vedlejší kolej a v politickém životě nic neznamena. Dr. LITVA říká, že je ve styku s ministrem GALUŠKOU, který je jejích odchovanec.

Setkání dr. LITVY s ministrem GALUŠKOU v Římě byl přítomen poverenik školstva SSR s. PRINC. Po odchodu s. PRINCE jednal dr. LITVA s ministrem GALUŠKOU, neboť PRINCOVI prý nedůvěřuje.

Dr. LITVA pro Vatikán vypracoval tzv. "nové církevní uspořádání pro ČSSR", v němž navrhuje vytvořit ze SSR církevní provincii ve formě samostatného arcibiskupství s devíti biskupstvími a dožaduje se, aby se Slovensko o církevní politice úplně osamostatnilo, odtrhlo se od "závislosti" na ČSR.

Výpravy čs. turistů v Římě má na starost také salesián emigrant FÁBERA. Vytváří podmínky aby při závěru jejich pobytu byli přijati na audienci u papeže. Toto je pak propagačně využíváno. Vatikán tak dosahuje při působení na myšlení čs. občanů značných úspěchů. V pozadí těchto akcí stojí také reakční katolický kler v ČSSR, který hromadné zájezdy čs. turistů do Říma organizuje záměrně. Ve SSR jde o záměrnou činnost členů DKO a řeholníků.

Koncem března 1969 se uskutečnil v Bratislavě zájezd učitelů a profesorů SVŠ, ZDŠ a dalších bratislavských škol v celkovém počtu 400 osob. Při závěrečném pobytu jim byla zprostředkována audience u papeže, která pak byla propagována ve slovenském tisku a podle zjištění měla odraz v myšlení veřejnosti i v řadách katolicky orientovaných studentů v ČSSR.

Na akci vytěžování a ideologického ovlivňování čs. občanů v Římě se dále podílí emigranti katolické církve GOTEK, dr. NAHALKA a GRANEC, působící v ústavu Cyrila a Metoděje v Římě. Největší zájem v poslední době projevují o činnost I. tajemníka ÚV KSČ, o jeho vztah k církevním problémům, zda nezačal s jimi očekávaným pronásledováním církve apod.

Je zjištěno, že i vedoucí mezinárodní Charity ve Vídni emigrant Elemir MIKUŠ organizuje podobnou činnost v Rakousku. Má za úkol posílat do ČSSR poštou nebo po osobách z řad čs. turistů náboženské knihy vydávané Ústavem Cyrila a Metoděje v Římě. Emigrant MIKUŠ navazuje styk s čs. turisty také za účelem jejich vytěžování a získávání k emigraci.

Dalším emigrantským centrem podvrtné činnosti proti ČSSR je české náboženské středisko Velehrad v Římě složené z kněžské emigrace. Vzniklo z iniciativy kardinála BERANA v březnu 1966 pod pláštěm posky-

tování náboženské, morální a kulturní pomocí katolíkům ČSSR a v zahraničí. V říjnu 1968 bylo právě definováno jako laické sdružení s náboženským posláním. Ve skutečnosti se jedná o centrum Vatikánu v organizování akcí proti ČSSR.

Jednou z akcí střediska VELEHRAD proti ČSSR je akce zv. "z ruky do ruky". Čs. turisté jsou v Římě vybavováni knihami a při tom se zavazují, že si je neponechávají pro sebe, ale zajistí jejich cirkulaci v okruhu svých známých. V této akci se střediskem spolupracuje lidovecký emigrant BUNŽA a jeho nadřízený BRZORÁD. Knihy tiskne převážně Křesťanská akademie v Římě, podle výběru a doporučení BUNŽI a BRZORÁDA, kteří též financují náklady a dodávají také své vlastní knihy politického obsahu. Tímto způsobem je do ČSSR doručováno velké množství materiálu k ideovému ovlivňování čs. občanů.

Středisko VELEHRAD na sebe soustřeďuje církevní kler při pobytu v Římě. Dne 22. 5. 69 se tam kupříkladu konala schůzka biskupů z ČSSR přítomných na pohřbu kardinála BERANA. Schůzku řídil P. HAIDLER, pracovník Svobodné Evropy, který od biskupů SKOUPÉHO, TROCHTY, HLOUCHA, MATOUŠKA a OTČENÁŠKA požadoval, aby informovali o politické situaci v ČSSR a rozhodli o nástupci ve vedení střediska, místo zemřelého BERANA. Sám navrhl dr.theologie ŠKARVADU z ČSSR pro jeho úzký kontakt s čs. biskupy. Biskupové TROCHTA a HLOUCH doporučili, aby ŠKARVADA dostal úřední povolení od papeže k zastupování čs. episkopátu v zahraničí.

Biskup TROCHTA o politické situaci v ČSSR nechtěl pro velký okruh přítomných mluvit, jen se omezil na výrok, že situace v ČSSR je nyní horší než byla. Vyslovil obavy z eventuálních zákroků proti církvi v ČSSR. Prohlásil, že toto jejich jednání ve středisku VELEHRAD je v podstatě ilegální schůzkou a když se o tom dozví v Praze, mohou mít námitky, že čs. biskupové jednájí za hranicemi státu mimo svou kompetenci. Řekl, že v tako-

vém případě v Praze to bude vysvětlovat tak, že nešlo o jednání za zády státu, ale pouze o schůzku biskupů ČSSR s pracovníky střediska VELEHRAD. K činnosti samotného střediska VELEHRAD v Římě řekl, že dělá důležitou práci zejména z ideového hlediska. Za správné označil, že středisko zasílá do ČSSR "solidní" katolickou literaturu k povzbuzování katolické církve a věřících. Jako výhradu uvedl pouze, že je rozesílá do ČSSR nerovnoměrně. Biskupové z ČSSR pak vyslovili ŠKARVADOVI plnou moc k této činnosti střediska VELEHRAD "v práci pro ČSSR" pokračovat. Schůzky se nezúčastnil pouze biskup TOMÁŠEK rovněž přítomný v Římě a v protikladu s rozhodnutím ostatních biskupů z ČSSR ŠKARVADOVI pak řekl, že je jmenován profesorem dogmatiky v Litoměřicích, že si má ihned napsat žádost o schválení na min. kultury. S tím potom vyslovili nespokojenost biskupové SKOUPÝ, OTČENÁŠEK a MATOUŠEK s obavami, že středisko VELEHRAD se rozpadne. Situaci zachraňoval biskup TROCHTA, který navrhoval, aby ŠKARVADA v Římě zůstal jako zástupce biskupského sboru ČSSR a koordinátor střediska. ŠKARVADOVI doporučil, aby se do ČSSR nevrátil a zůstal v Římě jak nejdéle to bude možné. Ve středisku VELEHRAD je v poslední době často vyslovován nesouhlas se zvolením s. HUSÁKA. Slibují si, že budou pracovat na jeho brzkém odstranění. Vyskytly se mezi nimi i hlasy o oprávněnosti jeho fyzického odstranění. Spekuluji, že kdyby se dostala v ČSSR k moci klika, která by se nestarala o církve a dala jim relativní svobodu řízení, potom by do jednoho roku dobrý biskup šikovnými opatřeními mohl pohodlně vyměnit nevhodné kněze a nahradit svými. Se zklamáním proto kněžská emigrace v Římě v dubnu 1969 konstatovala, že v ČSSR nedošlo k odporu a demonstracím nesouhlasu s provedenými změnami v ÚV KSČ a shodli se, že budou v ČSSR podporovat jednotlivce a skupiny, které jsou záměrně proti s. HUSÁKOVI zvláště studenty, novináře i literáty.

Čs. církevní hodnostáři a reakční katolický kler ČSSR za změněných podmínek Vatikánu doporučují, aby s dohodou s vládou ČSSR posečkal. Odůvodňují to ne zcela vyjasněnou politickou situací, tím, že k moci se dostávají nyní "stalinisté", orientovaní na likvidaci jakýchkoliv pokusů o změny v dosavadním systému mezi církví a státem. Také tím, že v KSČ dnes probíhá boj o moc mezi jednotlivými skupinami umocněný katastrofální situací v hospodářství a oslabením sovětského vlivu v ČSSR. Tím, že i nadále mají v církvi hlavní slovo státem dosazení tajemníci, kteří rozhodují o všech církevních záležitostech a spolu s nimi "kolaborují" ti představitelé kleru, kteří byli státem dosazení. Jsou názoru, že tato část duchovenstva mnohdy spolupracuje i s čs. bezpečností.

Snahám reakčního katolického kleru o dosažení "autonomie" církve, případně jinak využít stávajících poměrů k nezávislé činnosti církve na státu, značně napomáhá postoj, "význačných" ateistů v ČSSR jako je prof. Milan MACHOVEC a plk. Vítězslav GARDAVSKÝ. Kritické výhrady prof. MACHOVCE vůči církevní politice v ČSSR jsou reakčním klerem velmi příznivě přijímány, opírají se o jeho výrok, "že organizace mírových kněží v ČSSR je trojským koněm KSČ pro zničení církve". V poslední době byl zjištěn obsah dopisu, který obdržela dr. KADLECOVÁ z MK od plk. GARDAVSKÉHO z Brna. Sděluje jí: "Zatím co političtí praktikové chladnokrevně organizují, my jenom teoretizujeme. Je třeba, a bude třeba, abychom každý na svém úseku zachránil co největší kus půdy, na které nám nejvíce záleží. SAK držím pevně v ruce já, ČSAV dr. HRANIČKA, MK ty KADLECOVÁ".

Z á v ě r y:

Vatikán prostřednictvím reakčního kleru v ČSSR a kněžské emigrace v uplynulém období využil určitého

uvolnění v církevně politických poměrech k zesílení tlaku k prosazení cílů stanovených Vatikánským koncillem.

Aktivizují se protisocialistické síly katolické církve, prosazují legálními i nelegálními způsoby znovuzískání býv. postavení. Chtějí odluku církve od státu a napojení na Vatikán, nekontrolovatelnou církevní činnost, možnost ideového působení a ovlivňování čs. občanů, zejména dětí a mládeže.

Sekretariát pro věci církevní na MK snahám a tendencím reakčního kleru v mezích platného právního řádu ČSSR nebrání a nezjišťuje plně zájmy ČSSR.

Nebezpečnost záměrů protisocialistických sil katolické církve jako ideologického protipólu komunismu je v organizovanosti, vysoké kvalifikaci, dlouholeté zkušenosti církevního kleru, řeholníků a laiků, schopných získávat pro své záměry věřící, mladé lidi a cílevědomě podkopávat stabilizaci socialismu v ČSSR.

Současná situace v církevně politické oblasti si vynucuje účinná opatření v rámci státem řízené církevní činnosti podle platných církevních zákonů.

Dále nutnost vhodných kádrových opatření v instituci státem pověřené řídit církevní oblast v zájmu normalizace poměrů v ČSSR.

Na úseku státobezpečnostním saktivizovat činnost při odhalování záměrů a cílů protivníka v církevně politické oblasti, při obraně další výstavby a upevnování ČSSR.

Vypracoval:
mjr. Brejník

Náčelník analyt. odboru II. správy
FS ZS:

pplk. JUDr. Josef R i p l